

Etik

Individuellt Arbete

TACK !!!

Till mannen som inte är rädd för att svinga sitt svärd och som hjälpte mig att avsluta mitt arbete, detta tillägnar jag honom, när han har tid och ork att skåda resultatet...

Tårar får finnas de också...

När orden är slut återstår bara sanningen !

Ragnar

Vad innebär etik ur ett ssk perspektiv för mig personligen ?

Från makroetik till mikroetik

Trossystem

Alla människor har troligtvis en form av etisk programvara (såvida den inte är satt ur spel) ibland medveten ibland omedveten, ibland väldigt selektiv och ibland generell. Denna kan man givetvis ändra el uppdatera medvetet el omedvetet, men det är nog svårare att ändra på något man inte känner till själv. Som människa föds man in i ett kulturellt sammanhang som präglas av den tidsepok man vistas i, sedan har vi ju de sociala värderingarna osynliga och synliga som vi absorberar som tvättsvampar inklusive massmedial påverkan vilken kanske slår hårdare än dagens utbildning då den ofta påverkar en livet ut, sedan har vi vars och ens trossystem ibland religiösa ibland inte. Så det är svårt att säga att någon är neutral i egentlig mening. (20) Det lustiga är att vissa säger att det inte har något trossystem, då skrattar jag inombords för jag anser att alla har en form av trossystem som de använder för att ta sig fram genom livet, vi skulle troligtvis inte kunna klara oss om vi inte hade någon form av strukturerat trossystem. Är det inte det som är ursprunget till de flesta konflikter ? dvs. när människor tolkar det som att deras trossystem är hotat för det är ju där de har investerat sin mentala trygghet. (30) Trossystem definieras här som alla former av mentala antaganden om verkligheten som vi väljer att agera utifrån (fysiskt, psykiskt, mentalt). Alla människor lever i sina mentala "boxar" men det är viktigt att förstå (om man vill förstå) att vi själva låser in oss el frigör oss genom att modifiera dem. Det är egentligen det yttersta ansvaret vi har som människor och här i ligger paradoxen, där ligger också nyckeln till människans frihet men total frihet innebär också totalt ansvar. Det är inte konstigt att det finns krafter som specialiserat sig på att designa trossystem för att kontrollera människor. För det påverkar varenda människa på Jorden varje sekund, varje andetag, varje handling vilket de flesta är "lyckligt" ovetande om än så länge och den som vågar påstå detta kommer troligtvis att bli "korsfäst" inom en nanosekund.

Val

Sedan en fantastisk dag så vaknar en del av oss upp med tanken/önskan att bli sjuksköterska ,alla av olika anledningar, men för mig var det ju förstås ett kall/;

Fast val existerar ju inte enligt Freuds synsätt ? (17, 48)

Utbildning

Då kan man hamna hos en av de större sjuksköterske fabriker tex. i Jönköping. Där man har bestämt sig för att stöpa en viss form av sjuksköterskor i stort antal, antagligen pga. av export behovet till andra mindre lyckligt lottade platser, där det kan vara brist på "göra gott människor". När man väl sitter på denna FN liknande skola så kan signalerna vara lite motstridiga. På ett sätt sägs det att vi är unika (vuxna) och har värden från tidigare erfarenheter men vi behandlas nästan som att vi är korkade ibland (fast det kanske vi är?) med en extrem toppstyrning där vi tvingas in olika mentala tvångströjor (43) och när det gäller våra sk uppgifter så finns det sällan något större val av kreativt uttryck el svängrum utan risk för att bli bestraffad (betyg, poäng, studiemedel) och de flesta kurser bygger på papegoj inläring upprepa vad läraren sagt och bli godkänd, ingen ide att tänka för mycket själv, vad hände med att integrera kunskapen man lärt sig ? reflektion, problemlösning och feedback tillbaka till hela skolsystemet och klasskamrater dvs. möjligheten att se vad de har lärt sig, deras tolkningar, deras unika bidrag. Det fokuseras till 90% på teoretisk förmåga, 9 % på pratisk kompetens men det betyget kommer inte att synas vid utbildningsslutet varför ? 1 % satsas på att få oss att kunna kommunicera med andra människor, konstigt kommer inte 99 % av vårt jobb handla om kommunikation i någon form el annan ? vad utbildas vi till egentligen cybersjuksköterskor som skall sitta framför dataterminaler och trycka på knapp för aktiv dödshjälp ? (kan tyvärr inte validera de statistiska beräkningarna ännu kanske efter nästa kurs i analytisk statistik). (22)

Etik i Praktik

Vårdpraktik/Vårdetik/Vårdestetik

No 1. enligt mig är att alltid utgå från vårdtagaren i första hand, vad de har för önskemål, planer och motivation dvs. inte bara pressa på dem en massa åtgärder, nu måste vi göra så här, istället utgår man från det unika i varje vårdssituation. (1, 23)

En annan viktig aspekt att betona är ju mer av sig själva ssk utvecklar desto mera har man att ge, men också att vårt arbete kan bli effektivare för att det går snabbare att komma till kärnpunkten av olika problem men också förmågan att möta olika vårdtagare där de står, särskilt förmågan att kunna möta alla sorters känslor inom/utanför och att kunna lita på sin egen intuition. (2, 24, 25)
Detta förbises ofta på ssk utbildningar där man ofta överfokuserar på den intellektuella förmågan, vill man tvinga fram forskare? Det vore i så fall bättre att tvinga fram bättre social kompetens och personlig utveckling dvs förståelse för ens egna själv, hur kan man annars förstå andra? Detta skulle man i princip kunna få gratis i utbildningen om man såg till att det alltid blev äkta nya grupper (i stället för trygghetskluster) i varje kurs dvs. att man redan under studietiden tränas att möta olika personer särskilt sådan som man inte spontant skulle välja att umgås med, detta kommer ju att bli en stor del av vår senare yrkesroll.

Motivation är jätteviktigt tex. att ssk kan känna att de växer och kan utvecklas men även får positiv kritik och beröm när det går bra, istället för att bara känna sig tvungna att passa in i en redan färdig modell som inte går att förändra dvs. en yrkesmässig tvångströja, det kan nog få vem som helst utbränd på kort tid. (3)

Gensvar är ju faktisk en av belöningarna inom vårddyrket, att få bli berörd och att känna att man berör andra och att det uppskattas. Ibland borde man kanske bli bättre på att ta tillvara detta. (3)
Tex. om någon hittar en person på gatan, ringer ambulans, som sedan tar personen till intensivvården och därefter kirurgen så blir det sällan feedback och överblick över hela vårdprocessen. Kanske vill vårdtagaren tacka den som ringde ambulansen el någon undrar vad hände med henne som vi hittade på gatan med andningsuppehåll? Möjligheten här för en hel vårdcirkel el helande relationer är extremt stor det skulle kunna sprida sig som positiva ringar ut i hela samhället, men den ingår inte i dagens fyrkantiga och segmenterade vårdstruktur.

Utbrändhet inom vården är en komisk paradox? vi ssk skall lära oss att vårda andra, men inte oss själva? Tex. hälsa & livsstil ingår ju inte ens i den grundläggande utbildningen fokus är ju på det sjuka inte det friska. Vårdpersonal är troligtvis en av de första yrkesgrupper som bränner ut sig, det är ju inbyggt i hela vårdstrukturen, men det kanske inte gör så mycket med lite bortfall av ssk, det utbildas ju ändå så många inom Jönköpings kommun/;) (3)

Den empatisk förmågan är antagligen en av ssk största tillgångar, kanske har många ssk en överempatisk personlighets störning som lätt kan leda till ett överfokus på andra människors behov både professionellt och privat antagligen en av de största riskerna till utbrändhet, det är viktigt att vara medveten som ssk om vilka val man gör på detta område. (26, 27) Det är också viktigt att "empathin" inte övergår för mycket i "tycka synd om" får då har man satt vårdtagaren i offerrollen och det lär inte hjälpa vare sig ssk eller vårdtagaren själv, även om den kanske väljer att belöna dig för den attityden. Sympati står för att visa i konkret handling omsorg om någon annan. (5)

Etiska problem är något som alla möter i sina liv särskilt tydligt blir detta för ssk men det är också vår chans att växa som människor. (6, 29)

Vid etiska konflikter kan det vara svårt att nå konsensus det blir snarare att ett perspektiv som värderas högre och ett auktoritetsbeslut om vad som är rätt som fattas. (6, 31)

Etiska dilemman är när det finns flera olika alternativ att välja mellan och det inte går att se vilket som självklart är det bästa, men att de får olika konsekvenser. (7, 32)

En personalistisk människosyn kan hjälpa oss att se vårdtagaren i ett större sammanhang detta kan vara viktigt vid omvårdnaden, det påminner lite om systemisk psykologi att man tex. även jobbar med personer runt om som har stor inverkan på den primära vårdtagaren. (8, 33)

Det kan var bra att se inom ssk yrket att det är inte bara är vår ssk utbildning som ger oss kompetens utan att vi alla har samlat på oss personlig kompetens under vårt liv som sedan kan vara en oerhörd tillgång till vårt yrke dvs. vi har redan en form av värde innan utbildningen. (9, 34)

Sensualitet är den form av beröring som används som en källa att tolka och förstå kroppsliga signaler, den sammanlänkar vårdtagaren och vårdgivaren icke verbalt och kan ofta "beröra" djupare än både tanke och känsla uttryck. (10, 35) Tex. hade en vårdtagare som inte gillad män i vården "när skall du skaffa ett riktigt jobb?" murrade han, jag tänkte att det är ingen ide att tjafsas om det, så jag och min kollega från venus (kvinnlig) bara bytte blöja på honom, detta upprepades många nätter, jag höll mig lite i bakgrunden dvs. kommunicerade mest med mina händer som var en form av mjuk och respektfull beröring (i varje fall enl. mig), sedan så sa han en dag "hur länge skall du jobba här?" då tänkte jag vill han bli av med mig?, så jag sa "om du har tur så slipper du mig nu, för det är min sista dag", då blev han helt knäckt, han skulle skaka hand med mig och sedan så önskade han mig välkommen tillbaka när som helst, han höll hårt i min hand och såg rakt in i mina ögon, det var den största belöningen jag fick den kvällen och det var inte lång från att tårarna rullade, ett möte hade skett...

Vad är viktigast i omvårdnaden just nu? Båda parter står i en ömsesidig relation där en dialog mellan dem kan leda till lärdomar för båda, särskilt klarhet om den lämpligaste formen av omvårdnad. (11, 36)

Det är bra att kunna hjälpa vårdtagaren så mycket som möjligt men vi får se upp så att vi inte gör dem beroende av oss, utan snarare att vi försöker få dem att själva ta itu med sina livsutmaningar så långt det är möjligt, det är svårt att känna stolthet för mål som man inte uppnått pga. egen kraft. (12, 37, 39)

Öppenhet handlar i princip om en attityd till livet där man ser sina möten mellan olika människor som en tillgång för att själv kunna växa som människa, detta kommer alla du möter känna av, vilket är ytterligare en tillgång privat som yrkesmässigt. (13, 82)

Viktigt att vara lyhörd för tröst behov, ibland kan man missa detta tex. om vårdtagaren döljer sina rädslor. (14, 38) Tex. när jag gjorde min första praktik så skulle jag och en ssk lämna en vårdtagare på operation, slentrian mässigt så körde vi in sängen och började gå därifrån, jag tänkte precis följa efter ssk som hade bråttom därifrån, när jag vände mig om en sista gång för att titta på vårdtagaren, jag fick nästan en chock, hon sa inget men hennes ögon utstrålade ren panik, jag var tvungen att vända tillbaka.

Ibland så försvinner de sociala kontakterna helt med anhöriga och vänner och om man då också är helt utan någon form av kroppslig kontakt så kan man känna det som att man inte existerar. Ibland kan den mest värdefulla gåvan vara att mjukt lägga handen på någon och har man också den stora kärleken inom sig så att man kan låta allt få finnas, så finns det egentligen ingen starkare form av beröring, vissa kallar det för healing och detta är också en öppning för mirakel bortom allt linjärt tänkande. (15, 40)

Att bejaka människovärdet kan ske genom att trösta dem som lider, i avsikt att lindra och skapa trygghet. Där man tar sig tid att lyssna och ge support/feedback ofta är det så väldigt lite som behövs rent kvalitativt för att vårdtagare skall känna sig sedda och bekräftade vilket leder till en form av förnöjsamhet. (16, 41) Tex. hade en vårdtagare som larmade patrullen för att en skrivbordslampa hade ramlat ner, min medarbetare tolkade detta som att det är ju hon den besvärliga och gnälliga som aldrig blir nöjd, men jag gillar utmaningar så jag frågade om hon inte hade några verktyg hemma och om jag fick göra hål i sängbordet för att skruva fast den rejält (tog ca 3 min), jag visste att det inte ingick i våra arbetsuppgifter men vi hade inga andra larm då, sedan skämtade jag med henne och sa att det här kostar egentligen 1000 kronor men eftersom att det är min sista dag så bjuder jag på detta, hon skrattade så gott åt detta, men sen kom ju bakgrunden fram, lampan hade trillat ner en gång innan i sängen och hon kunde inte ta bort den och madrassen hade sedan börjat att brinna pga. den varma lampan, som tur var kunde en granne hjälpa henne då...

Integritet kan innebära en känslig balans gång, för det som är lugnt för dig kan vara starkt för den andra (ex trossystem, kroppsbemötande, personliga åsikter och önskningar) dvs. man får nästan känna sig fram lite bildligt och bokstavligt talat, vad vårdtagare anser vara tabu el inte och hur mycket de vill säga, men det är också viktigt att förstå att alla har olika bakgrund så om någon säger att de har ont där "nere" så kan det upplevas som extrem öppenhet/utelämnande från vårdtagaren sida, medans för en ssk så kan det upplevas som vardagsmat utan någon större laddning. (17, 42)

Etiken i förhållande till arbetskamrater pratas det inte så mycket om men det är ju en primär faktor för ens roll som ssk tex. om en ssk alltid säger ja till allt och inte vågar sätta gränser till vårdtagare

så kan det ju leda till att de andra kommer att framstå som "the bad guys" när de behöver säga nej ibland dvs sätt olika gränser. (44)

Många sjuksköterskor försöker att göra sitt bästa ofta i den bemärkelsen att man ger vad man själv vill ha, men är det så självklart? varför skall man ge något som inte önskas? är det inte bättre att försöka optimera kommunikations förmågan dvs vad är det egentligen vårdtagaren önskar? ibland kan de behöva hjälp med att sätta ord på detta. (45) Detta tema belyses väldigt bra i denna vetenskapliga artikeln. (19) Kanske kunde man som ssk elev se filmer med olika former av vårdkommunikationer ur verkliga situationer och sedan tolka det skriftligt för att därefter validera riktigheten i tolkningarna efteråt, spännande, kanske kunde man även få betyg i kommunikation och tolkningsförmåga. Varför inte den heliga tre enigheten dvs betyg i teori, praktik, kommunikation (empatisk)?

Top-Down el Bottom-Up ?

Allra sist så tror jag att etikkurser på sin höjd kan hjälpa en människa bli mera medveten om sina egna etiska ställningstaganden. Men att man inte kan utöva äkta etik genom att bara följa en massa fina tankar (estetik) utan den äkta etiken kommer alltid inifrån dvs. vad en persons djupaste övertygelse är i varje unik etisk situation (självklart så kan den ju utvecklas hos varje individ och vi får hoppas att den också gör det). Det vore ju förstås bra att ha någorlunda konsensus här som ett kollektiv men i slutändan blir den ändå personlig, sen om man vågar stå för det är en helt annan sak (kurs på 5 p.) (18, 46)

Ett öppet hjärta, öppna ögon, öppna öron, mjuka händer och förmågan till fria tankar är vägen till kursen "ethics of the heart" 5 p.

NU står jag inför ett etiskt dilemma skall jag lämna in detta pappår ? NI bad om en personlig syn på etik, men spränger ja era mallar för mycket ? Jag har redan gått över gränsen (på 4 sidor) med risk för IG ? Eller skall jag låna lite säkert VG material och köra lite klipp och klistra för att ge lärarna vad de vill ha ? Vissa kallar detta för prostitution.

Vad är rätt ? Vad är fel ?

Jag väljer att spela högt. Jag satsar allt på ett kort för jag vill inte förlora min själ igen, priset för detta är ännu högre än alla former av betygs system...

Tack för att ni läste detta !!!

Ragnar Asker

Referenslista

- 1 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 2, s. 46
- 2 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 2, s. 48
- 3 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 3, s. 62
- 4 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 3, s. 63
- 5 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 3, s. 68
- 6 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 3, s. 71
- 7 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 3, s. 72
- 8 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 3, s. 89
- 9 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 4, s. 106
- 10 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 116
- 11 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 117
- 12 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 122
- 13 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 123
- 14 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 125
- 15 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad människor*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 126
- 16 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 128
- 17 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 5, s. 129
- 18 Malmsten Kersti. *Etik i basal omvårdnad*, Studentlitteratur; 2001, Kapitel 4, s. 98
- 19 Tineke A Abma. *Struggling with the fragility of life: a relational-narrative approach to ethics in palliative*. Nursing Ethics 2005; 12 (4)
- 20 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Introduktionsavsnitt

- 21 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 252
- 22 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 257
- 23 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 1, s. 25
- 24 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 1, s. 33
- 25 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 1, s. 43
- 26 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 3, s. 49
- 27 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 4, s. 73
- 28 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 3, s. 69
- 29 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 257
- 30 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 15, s. 234
- 31 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 16, s. 250
- 32 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 16, s. 251
- 33 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 8, s. 133
- 34 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 4, s. 62
- 35 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 13, s. 211
- 36 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 13, s. 210
- 37 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 254
- 38 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 3, s. 47
- 39 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 6, s. 105
- 40 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 1, s. 23
- 41 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 1, s. 30
- 42 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 256
- 43 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 254
- 44 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 10, s. 173
- 45 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 10, s. 165
- 46 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 17, s. 255
- 47 Henriksen J-O, Vetlesen A-J. *Etik i arbete med människor*, Studentlitteratur; 1998, Kapitel 5, s. 82
- 48 Passer Michael, Smith Ronald. *Psychology: the science of mind and behavior*, McGraw-Hill; 2004

*****

Kuriosa

Masuro Emoto

How prayers imprint water

<http://www.wellnessgoods.com/messages.asp>

A human being consciously processes 2000 bits of information per second, but the entire brain processes 400 billion bits of information per second.

Om ni känner att serien "extrema studiedokument" har hjälpt er, snälla, låt författaren få veta det, en fri drink, en klapp på axeln eller ett leende räcker långt, i hans strävan efter lycka & kärlek !

ETHICS OF THE HEART

Ragnar Asker

SSV4

"Nothing is impossible, because, impossible itself says IM Possible !" Starbeam

"Now you are living the best part of your Life !" Starbeam

"Humour is my religion !" Starbeam

Version III

Självrespekt

Tänk på att en av de största gåvor ni kan ge en annan människa är feedback på deras arbete, vare sig ni hatar eller älskar det, för då visar ni er respekt genom att säga hur det påverkade er, det handlar inte om rätt eller fel, bra eller dåligt, det handlar om att vara äkta...att ge gåvan tillbaka till källan...då växer alla...